

ترجمه آثار ادبیات دفاع مقدس همچنان ادامه دارد

سید محمد طباطبائی حسینی

۶۸۱

بخارا

سال دوازدهم
شماره ۷۵

فروردین - تیر
۱۳۸۹

کتاب داستان‌های شهر جنگی نوشته حبیب احمدزاده به زبان انگلیسی ترجمه و در آمریکا منتشر شد. داستان‌های شهر جنگی عنوان کتابی از حبیب احمدزاده است که هفت داستان از این کتاب توسط پرفسور پال اسپرکمن ترجمه و توسط انتشارات مزدا پابلیشر منتشر شده است. داستان‌های این کتاب شامل «پرعقاب»، «هواپی‌ما»، «چتری برای کارگران»، «سی‌نه و یک اسپیر»، «فرار مرد جنگی»، «نامه‌ای به خانواده سعد» و «اگر دریا قلی نبود»، است که ترجمه شده است. البته بنا به پیشنهاد پال اسپرکمن؛ مترجم کتاب، که نگاه ژرف، عمیق، انسانی و واقعی به جنگ در داستان‌های این مجموعه را دلیل انتخاب آن برای ترجمه و نیز انتشار در کشور آمریکا عنوان کرده، دو داستان جدید احمدزاده به نام‌های «انتقام، انتقام، انتقام» و «ننه» نیز به این مجموعه اضافه شده است.

البته این اولین بار نیست که داستان‌هایی از مجموعه داستان‌های شهر جنگی در خارج از ایران منتشر می‌شود. پیش از این دو داستان «پرعقاب» و «نامه به خانواده سعد» از این مجموعه به زبان‌های انگلیسی و عربی ترجمه شده بود که مورد استقبال زیادی واقع شد. انتشار داستان نامه‌ای به خانواده سعد در سایت پرمخاطب جهان عرب؛ «ایلاف» با ارائه نظرات برخی از خوانندگان آن همراه بوده که نشان‌دهنده نزدیکی دیدگاه‌های مردم کشورهای عربی به خصوص عراق با مردم ایران پس از جنگ است.

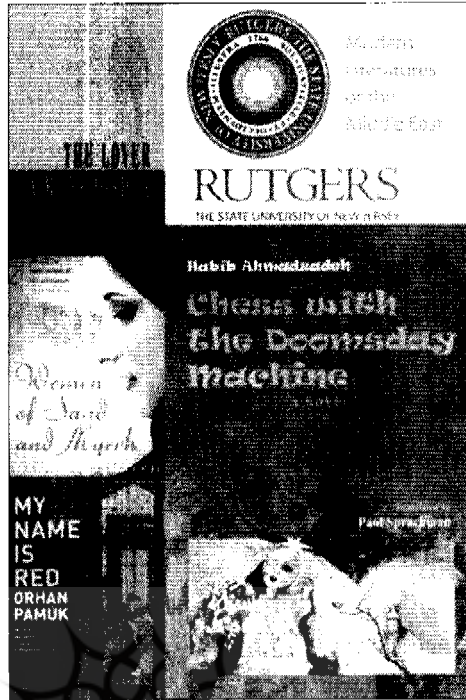
شاید عجیب باشد اما واقعیت دارد که بیش از یک سال پیش، داستانی از ادبیات دفاع مقدس ما در یک سایت عربی منتشر شد و مردم عرب زبان و به‌ویژه مردم عراق از این داستان استقبال

بی نظیری کردند. این مهم در حالی اتفاق افتاد روزگاری در تلاش بودیم تا داستان دفاع مقدس را برای مردم کشورمان به گونه‌ای روایت کنیم که آن‌ها را با حقایق جنگ آشنا کنیم اما حالا می‌توانیم خوشحال باشیم که یکی از داستان‌های دفاع مقدس ما برای مردم عرب‌زبان روایت شد و آن‌ها هم استقبال بی نظیری از این داستان کردند.

در شهریور ماه سال ۸۷، درست چند روز قبل از بزرگداشت هفته دفاع مقدس، ترجمه یک داستان کوتاه از حبیب احمدزاده، در سایت عربی «ایلاف» با استقبال بی سابقه مخاطبان این سایت که بیشتر مردم عرب زبان هستند مواجه شد. قصه اینطور بود که سایت معتبر و مشهور جهان عرب؛ ایلاف، که اولین روزنامه الکترونیکی عرب زبان بوده و از غرب آفریقای شمالی و تا شرق خاورمیانه را تحت پوشش خبری خود قرار می‌دهد، داستان نامه‌ای به خانواده سعد از مجموعه داستان‌های شهر جنگی حبیب احمدزاده را به عربی منتشر کرد. این برای اولین بار بوده که یک داستان جنگی ایرانی در رسانه‌های عربی انتشار می‌یابد و با استقبال پیش‌بینی نشده‌ای از سوی مخاطبان روبه‌رو می‌شود. داستان نامه‌ای به خانواده سعد ۱۵ سال پیش بر اساس یک واقعه از دوران جنگ نوشته شده و برای اولین بار در دو هفته‌نامه کمان و سپس در کتاب داستان‌های شهر جنگی توسط انتشارات سوره مهر منتشر شده که تاکنون این کتاب به چاپ شانزدهم رسیده و کار ترجمه آن به زبان انگلیسی هم تمام شده و در آینده نزدیک در کشور آمریکا منتشر می‌شود.

انتشار این داستان در سایت پرمخاطب جهان عرب ایلاف با ارائه نظرات برخی از خوانندگان آن همراه بوده که نشان‌دهنده نزدیکی دیدگاه‌های مردم کشورهای عربی به خصوص عراق با مردم

ایران پس از جنگ است.

عبدالقادر الجنبابی؛ شاعر برجسته سورئال عرب که مقیم فرانسه است به عنوان مسئول بخش فرهنگی روزنامه الکترونیکی ایلاف این داستان را پس از خواندن برای انتشار در سایت انتخاب کرده است.

صلاح حسن، شاعر سرشناس عراقی، درباره این داستان گفت: اهمیت زیاد این داستان در آن است که به ما این فرصت را می‌دهد تا جنبه‌های حقیقی و ناشناخته شده‌ای از جنگ را بشناسیم. در این داستان راوی وسعد قهرمانان واقعیت و نه تخیل هستند و می‌توان گفت که هر دو به نوعی قربانی جنگی هستند که رژیم بعث عراق بر هر دو ملت ایران و عراق تحمیل کرده است.

این شاعر عراقی مقیم هلند افزود: داستان «نامه‌ای به خانواده سعد» زمینه‌ای را مهیا می‌کند تا ما با آثار فراوانی از ادبیات فارسی و عراقی آشنا شویم. فضاهایی جدید که به ما نشان می‌دهند در کنار واقعیت جنگ با تمام رنج‌ها و دردها، فضاهای انسانی و محبت‌آمیز و برادرانه نیز وجود داشته است و این نقش بر عهده ادبای دو کشور است که به این فضاهای انسانی اهمیت بدهند.

«کمال شارزین»؛ خبرنگار عراقی مقیم کشور الجزایر نیز درباره این داستان در سایت ایلاف چنین نوشت: این بهترین داستان است. من این داستان را خوانده و بسیار تکان خوردم. این بهترین داستانی است که درباره عراق نوشته شده است. این داستان در واقع کل تاریخ ۴۰ سال گذشته عراق است. همه آنچه که برای ما اتفاق افتاد. این داستان، ادبیات واقعی است. درباره تمام آن سال‌های طولانی که بر کشور عراق گذشته است.

وی ادامه داد: آیا یک نویسنده عراقی هم می‌تواند این چنین شیوا درباره جنگ‌های کشورش بنویسد! آیا بعد از خواندن این نامه خوانندگان عرب باز هم از ما عراقی‌ها می‌خواستند تا به وسیله دیکتاتورمان (منظور صدام حسین است) فلسطین را آزاد می‌کردیم؟

اما چند ماه بعد، همزمان با محاصره غزه توسط رژیم صهیونیستی، داستان «پر عقاب» که شرح عملیات یک دیده‌بان در یک شهر محاصره شده (آبادان) در زمان دفاع مقدس است که به محاصره غزه شباهت زیادی دارد، به زبان انگلیسی ترجمه و در سایت‌های مختلف منتشر شد. به دنبال انتشار و ترجمه پر عقاب، تعداد زیادی از خوانندگان نظرات خود را درباره پر عقاب ارائه کردند که در این میان می‌توان به نظر نوام چامسکی، نظریه‌پرداز و دانشمند سیاسی مشهور آمریکایی که نظر خود درباره این داستان را از طریق ایمیل برای حبیب احمدزاده ارسال کرده است، اشاره کرد. چامسکی در پیام خود به حبیب احمدزاده ضمن تشکر فراوان از دریافت این داستان و «به واسطه قدرت متقاعدکننده داستان، تیزهوشی نویسنده را نیز به علت ارسال به موقع آن در چنین روزهای دردناکی (وقایع غزه)» مورد ستایش قرار داده است.

این همه اما در حالی بود که پیش از این رمان «شطرنج با ماشین قیامت» از همین نویسنده توسط اسپراکمن به انگلیسی ترجمه و در کشور آمریکا منتشر شده و مورد توجه بسیاری از دانشجویان و دانشگاهیان کشور آمریکا قرار گرفت. ترجمه انگلیسی رمان شطرنج با ماشین قیامت اخیراً در کنار کتابی از اورهان پاموک (برنده نوبل ادبیات سال ۲۰۰۹) به عنوان منبع درسی در دانشگاه راتگرز آمریکا معرفی شد. بخش مطالعات خاورمیانه دانشگاه مذکور، این رمان فلسفی-جنگی را به طور رسمی در طرح درس سالانه خود به‌عنوان بررسی ادبیات مدرن خاورمیانه قرار داده است. این بخش در دو طرح درس متناوب و ممتد، ادبیات قدیم و مدرن خاورمیانه را مورد بررسی قرار می‌دهد که در طرح درس ادبیات قدیم و کلاسیک، دانشجویان کتاب‌ها، و منابعی همچون متون مقدس عبری، شعر در دوره ما قبل اسلام، قرآن مجید، شب‌های عربی، شعر دوران‌های عثمانی و عباسی و نیز مثنوی معنوی را مطالعه می‌کنند. بر اساس این خبر در طرح درس ادبیات مدرن خاورمیانه دانشگاه راتگرز، کتاب شطرنج با ماشین قیامت در کنار کتاب‌های نام من قرمز است از اورهان پاموک، زنانی از جنس شن و صمغ از حنان‌الشیخ و عاشق از یهوشوا تدریس می‌شود.

تاکنون تدریس این کتاب باعث ابراز نظرهای جالبی از سوی دانشجویان آمریکایی شده است. یکی از این دانشجویان در این باره می‌نویسد: محتوای شطرنج با ماشین قیامت ابداً آنچه که یک غربی از حوادث یک جنگ انتظار دارد نبود. این رمان دید مرا نسبت به بسیاری از وقایع جنگ ایران و عراق تغییر داد. من از گوناگونی مردم گرفتار شده در شهر محاصره شده متعجب شدم؛ کشیش‌های ارمنی، زنان درمانده و افراد فقیر همه گرفتار جنگی هولناک شده‌اند که خود آغا‌زگر آن نبوده‌اند و توان متوقف ساختن آن را نیز ندارند. دانشجوی دیگری این‌گونه نظر می‌دهد: من فکر می‌کنم این رمان دیدگاه فلسفی پیچیده‌ای از همگان، حتی ایرانی‌های غیرشیعه

که در جنگ گرفتار شده‌اند را ارائه می‌دهد. نظر یکی دیگر از دانشجویان هم این‌گونه است: این کتاب نشان‌دهنده روحیه بسیار جالب ایرانیهاست. مثلاً با وجود آنکه صدام حسین؛ رهبر عراق این جنگ را آغاز کرد آنها برخلاف اکثر سربازان دیگر جنگ‌ها، عراقی‌ها را نفرین و یا حتی به آنها اهانت نمی‌کنند. شطرنج با ماشین قیامت در کنار ترجمه انگلیسی، توسط (گنس ملویا) نیز به زبان آلبانیایی در تیرانا پایتخت کشور آلبانی منتشر شده است. هم‌اکنون این کتاب توسط (کریستوف بالایی) در پاریس و (محمد الامین) مترجم عراقی در آمستردام هلند در حال ترجمه به زبان‌های فرانسه و عربی است.

همچنین این رمان که چندی پیش به عنوان نخستین رمان ایرانی در کشور آلبانی به زبان آلبانیایی ترجمه و در این کشور منتشر شد، با استقبال رسانه‌های آلبانی مواجه شده است. همچنین به غیر از کشور آلبانی، این کتاب در کوزو نیز به دلیل آلبانیایی تبار بودن مردم این کشور، مورد توجه روزنامه‌ها و مجلات قرار گرفته است. در همین راستا، در نخستین روزهای انتشار ترجمه آلبانیایی رمان شطرنج با ماشین قیامت، یک برنامه تلویزیونی یک ساعته درباره این کتاب در یکی از شبکه‌های تلویزیونی کشور آلبانی ساخته و پخش شده است.

ترجمه این اثر به زبان آلبانی، از نسخه انگلیسی کتاب توسط (گنس ملویا) سردبیر روزنامه انگلیسی زبان آلبانین دیلی نیوز که پیش از این سفیر کشورش در سازمان ملل متحد بوده است صورت گرفته و توسط موسسه انتشاراتی «ایده آرت» منتشر شده است.